

ТЕХНІКА, ЗБРОЯ, ТРАНСПОРТ ТА ОБМУНДИРУВАННЯ

УДК 629.369

А.В. Гуляєв,

кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0002-4965-8677,

О.В. Диких,

начальник відділу ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0002-3511-3350,

М.В. Кисіль,

провідний науковий співробітник ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0001-7896-4959

ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті на підставі аналізу технічного забезпечення Національної поліції України в сучасних умовах та науково-методичного апарату обґрунтовано організаційно-технічні рекомендації, що спрямовані на підвищення його ефективності.

Наведені та класифіковані основні проблеми технічного забезпечення Національної поліції України та шляхи їх розв'язання доцільно враховувати під час планування розвитку спеціальної техніки та транспортних засобів для потреб Національної поліції України.

Ключові слова: *технічне забезпечення, Національна поліція України, зразки спеціальної техніки і транспортних засобів.*

В статье на основании анализа технического обеспечения Национальной полиции Украины в современных условиях и научно-методического аппарата обоснованы организационно-технические рекомендации, направленные на повышение его эффективности.

Изложенные и классифицированные основные проблемы технического обеспечения Национальной полиции Украины и пути их решения целесообразно учитывать при планировании развития специальной техники и транспортных средств для нужд Национальной полиции Украины.

Ключевые слова: *техническое обеспечение, Национальная полиция Украина, образцы специальной техники и транспортных средств.*

Постановка проблеми. Одним із питань при щорічному бюджетному плануванні, яке здійснюється відповідно до нормативно-правових документів, є забезпечення необхідного рівня охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання

публічного порядку та громадської безпеки шляхом обґрунтування перспектив розвитку правоохоронної системи та інших центральних органів виконавчої влади з урахуванням характеру реальної внутрішньополітичної ситуації та економічних можливостей держави. При цьому визначаються конкретні заходи, виконавці й терміни їх реалізації, від якості визначення та ступеня досягнення яких залежить обрис правоохоронної системи, особливо Національної поліції України, зокрема їх чисельність, структура, склад, технічне оснащення, принципи та порядок застосування, всебічного матеріально-технічного забезпечення тощо.

Водночас часто проблеми технічного оснащення, які, на нашу думку, є одними із визначальних під час формування моделі системи НПУ, розглядаються без належного обґрунтування та визначення шляхів їх розв'язання.

Вирішення питання технічного оснащення НПУ полягає в тому, щоб на підставі аналізу багатьох факторів визначити номенклатуру (види, типи та марки) зразків спеціальної техніки і транспортних засобів (СТТЗ), які необхідно мати на оснащенні НПУ, їх технічні характеристики, потрібну кількість та оптимальне співвідношення видів і типів, можливі джерела їх надходження та фінансування тощо.

Для встановлення потреби НПУ в СТТЗ мають бути визначені структура, чисельність і склад НПУ, які залежать від необхідного рівня забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та громадської безпеки.

Складнішим є питання технічного оснащення НПУ, яке необхідно мати з погляду можливих перспектив його використання у випадку проведення спеціальних операцій або збройних конфліктів близького та більш віддаленого майбутнього. Кількісні показники зразків СТТЗ за їх основними номенклатурними ознаками залежать від структури НПУ. Що ж стосується якісних показників, то їх слід розглядати залежно від способів та умов застосування і тенденцій розвитку аналогічних зразків у правоохоронних органах інших країн світу.

Аналіз досліджень і публікацій

На сьогодні НПУ позиціонують як сучасний правоохоронний орган демократичної, правової, соціально орієнтованої європейської держави. Водночас чинне адміністративне законодавство виявляє переважно формальний підхід до формулювання сучасних прогресивних засад функціонування цього органу, недостатньо гарантуючи їх точне та повне впровадження в практичну правоохоронну діяльність. У контексті вдосконалення адміністративно-правового статусу НПУ актуальним є питання щодо засад, принципів і стадій її фінансування та матеріально-технічного забезпечення. Варто зауважити, що питання принципів фінансування та матеріально-технічного забезпечення поліції й інших правоохоронних органів України раніше вже розглядали такі науковці, як О.В. Ковальова, С.Л. Курило, Н.А. Пелих, О.С. Проневич, І.В. Шамрай, С.О. Шатрава, В.К. Колпаков, І.Є. Руколайніна та ін. [1–11]. Проте зазначені дослідження стосуються переважно лише деяких вихідних засад формування та функціонування поліції України і не характеризують всебічно систему принципів і стадій фінансування та матеріально-технічного забезпечення саме НПУ. Важливо визначити їхню сутність і значення для утвердження інституту поліції та ефективного виконання ним правоохоронної функції держави.

Метою статті є аналіз технічного забезпечення НПУ в сучасних умовах та на підставі науково-методичного апарату обґрунтувати організаційно-технічні рекомендації, що спрямовані на підвищення його ефективності.

Викладення основного матеріалу досліджень.

У процесі проведення теоретичних досліджень, виходячи з реалій сьогодення та сучасного стану НПУ, можливостей держави щодо фінансування потреб НПУ, основні проблеми технічного оснащення НПУ можна об'єднати в чотири взаємопов'язані групи:

1) визначення складу, номенклатури та кількості СТТЗ, потрібних для оснащення НПУ;

2) технічний стан наявних у НПУ зразків СТТЗ;

3) визначення можливих джерел надходження СТТЗ;

4) можливості держави щодо фінансування технічного оснащення НПУ.

До першої групи проблем можна віднести такі:

питання щодо повної та реальної визначеності змісту загроз національній безпеці України та внутрішньому устрою держави;

питання невизначеності у зв'язку із цим оптимальної чисельності, складу та структури НПУ;

питання невизначеності у зв'язку із цим номенклатури й кількості зразків СТТЗ, потрібних для оснащення НПУ.

До другої групи проблем належать такі:

питання підтримання наявних зразків СТТЗ НПУ у справному та працездатному стані;

питання обслуговування та ремонту (поточного та капітального) наявних у НПУ зразків СТТЗ;

питання модернізації наявних зразків СТТЗ НПУ;

питання забезпечення НПУ новими зразками СТТЗ, боєприпасами тощо.

До третьої групи проблем належать:

питання аналізу можливих джерел надходження СТТЗ до НПУ;

питання можливостей наукового потенціалу та виробничих можливостей підприємств України щодо створення, серійного виробництва та модернізації зразків СТТЗ для оснащення НПУ та інших установлених законами України центральних органів виконавчої влади з питань охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та громадської безпеки;

питання доцільності (рентабельності) виробництва всієї номенклатури СТТЗ, потрібних для оснащення НПУ, на підприємствах України;

питання організації спільного з іншими країнами світу розроблення, серійного виробництва, ремонту та модернізації СТТЗ для НПУ, а також для продажу третім країнам у межах міжнародного технічного співробітництва;

питання номенклатури та кількості СТТЗ, які доцільно придбати (або взяти в лізинг) в інших країнах світу.

До четвертої групи проблем можна віднести:

питання розміру державного бюджету України;

питання частки розміру фінансування НПУ в бюджеті Міністерства внутрішніх справ України як головного розпорядника коштів для правоохоронної системи в державному бюджеті України;

питання розміру бюджету МВС України, який виділяється на наукові дослідження в правоохоронній сфері, а також на утримання, відновлення та придбання СТТЗ.

Одним з принципових шляхів підтримання необхідного рівня забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та громадської безпеки в Україні й технічного оснащення НПУ є використання унікального інноваційного потенціалу промислового комплексу України, носіями якого є науковці – фахівці багатьох науково-дослідних інститутів та конструкторських бюро. Наявність усесвітньо відомих вітчизняних наукових шкіл у державі є унікальним інтелектуальним ресурсом, який держава має ефективно задіяти у своєму економічному розвитку. Поєднання наукового потенціалу з можливостями виробничого комплексу держави, вибір науково обґрунтованих пріоритетів технологічного розвитку, концентрація ресурсів на пріоритетних напрямках розвитку – основні принципи реформування виробничого комплексу України з метою перетворення його на високотехнологічний наукомісткий сектор економіки, здатний забезпечувати потреби НПУ в сучасних зразках СТТЗ.

Здійснюються роботи зі збереження наявного і розвитку сучасного науково-технічного й виробничого потенціалів, що є критичним для створення конкурентоспроможної спеціальної техніки.

За нових умов фактично заново створюються науково-технічні й технологічні потужності, іноді світового рівня. Виходячи з економічних реалій України, потрібно зважено підходити до розвитку замкнених у межах однієї країни циклів розробки й виробництва наукомістких зразків СТТЗ. Слід концентрувати ресурси на науково обґрунтованих напрямках зростання технологічної сфери, яка може забезпечити суттєве підвищення рівня наукомісткої вітчизняної продукції спеціального призначення. Звичайно, необхідно є розумно обмежена кількість пріоритетів технологічного розвитку зазначеної сфери. Пріоритетними з погляду державного фінансування в умовах обмежених ресурсів вважаються роботи в науково-технічній і науково-технологічній сферах, котрі є критичними для розвитку кількох видів спеціальної техніки, які держава змушена розвивати, використовуючи власні ресурси, керуючись вимогами національної безпеки та питань забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та громадської безпеки. При цьому державні кошти доцільно витратити тільки на технології, які не можуть розвиватися за рахунок залучення приватних інвестицій, зокрема іноземних.

Як приклад можна навести деякі передові галузі промисловості, які можуть стати двигуном наукового й інвестиційного розвитку України, в тому числі з продукції як оборонного так і спеціального призначення.

У складі оборонної промисловості перебувають також підприємства таких високотехнологічних галузей, як електронна, радіотехнічна, приладобудівна, інформаційна, телекомунікаційна, електротехнічна та ін. Ці підприємства можна спрямувати на виробництво широкої номенклатури товарів спеціального, промислового, транспортного, медичного, телекомунікаційного та побутового призначення.

Підприємства з виробництва звичайних озброєнь зі світовим досвідом мають можливість зробити позитивний внесок у розвиток транспортного машинобудування, виробництво інженерних машин та механізмів, будівельної та вантажно-розвантажувальної техніки, сільськогосподарської техніки, інструментів, побутових

приладів тощо. Сучасні завдання соціально-економічного розвитку вимагають пошуку економічних механізмів, які оптимізували б витрати на національну безпеку та оборону, забезпечили розвиток високотехнологічної промисловості. У цьому контексті одним із важливих питань є ефективне використання можливостей української промисловості і для технічного оснащення НПУ та інших військових формувань, і для економічного розвитку держави. У процесі реструктуризації та розвитку промисловості мають бути визначені способи її інтеграції з іншими високотехнологічними галузями промисловості для економічного розвитку України. Водночас необхідно зазначити, що промисловість України та її науково-дослідні установи, організації та підрозділи вже зараз, виходячи з власних можливостей та потреб НПУ, роблять свій внесок у розроблення нових і модернізацію наявних зразків СТТЗ. Так, Державним науково-дослідним інститутом МВС України з 2014 року проведено 10 науково-дослідних робіт з дослідження можливості створення автомобілів для потреб НПУ (шифри: Патруль, Хижак, Захисник, Маршрут, Етап, Мережа, Наряд, Електро, Конструктор), розроблення та виготовлення засобу для безпечної зупинки автомобілів масою до 3-х тон (шифр Мереживо-В) та 15 дослідно-конструкторських робіт із розроблення та виготовлення спеціалізованих автомобілів для перевезення осіб, узятих під варту (шифри: Автозак-2, Маршрут-2, Маршрут-30, Маршрут О-3, Маршрут-15, Патруль-17, Патруль-17П), спеціальних мікроавтобусів для груп захоплення спецпідрозділу МВС (шифри: Захоплення, Захоплення-2, Варта-1), спеціалізованих кінологічних легкових автомобілів та кінологічного спеціалізованого причепа-комплексу для перевезення службових собак (шифри: Кінолог-1, Кінолог-4, Кінолог-4х4, Кінолог-М, Кінолог-4М).

Крім цього, за дорученням Міністра внутрішніх справ України розроблено, погоджено та затверджено кольорографічні схеми, розпізнавальні знаки та написи для транспортних засобів НПУ, Департаменту патрульної поліції, Департаменту поліції охорони, Національної гвардії України. Зазначені кольорографічні схеми використані в розробці ДСТУ 3849:2018 “Кольорографічні схеми, розпізнавальні знаки, написи та спеціальні сигнали оперативних, спеціалізованих та спеціальних транспортних засобів. Загальні вимоги”.

Більшість із наведених наукових розробок утілені в життя, а розроблені за їх результатами зразки спеціальної та спеціалізованої техніки прийняті на постачання НПУ.

Усі розроблені зразки мали б піти в серійне виробництво та масово надходити до НПУ, однак на це не вистачає коштів. Тому іноді наукові розробки залишаються лише розробками, або їх утілення здійснюється з великим запізненням, коли їхні характеристики вже втрачають актуальність. Водночас велика номенклатура потрібних для оснащення НПУ зразків СТТЗ залишилася поза увагою українських науковців і промисловців. Основною причиною цього є відсутність в Україні досвіду, наукової та промислової бази для створення й серійного виробництва складних зразків СТТЗ, а також економічна недоцільність розгортання робіт зі створення таких зразків СТТЗ у зв'язку із досить невеликою потребою в них НПУ після завершення їх реформування.

Висновки

Враховуючи наведене можна стверджувати, що ефективне використання розробок у сфері створення спеціальної та спеціалізованої техніки і транспортних

засобів, необхідних для технічного оснащення НПУ в межах планування та забезпечення інноваційного розвитку всіх галузей промисловості України, яке базується на наукових розробках, можливе лише за умови цілеспрямованої державної підтримки й запровадження механізмів стимулювання, серед яких – достатній державний бюджет, надання пільгових кредитів, податкове стимулювання, митні пільги, захист ринку збуту від зарубіжних конкурентів тощо. Однією з необхідних умов для ефективного промислового використання розробок учених в сфері створення спеціальної та спеціалізованої техніки і транспортних засобів є також забезпечення підготовки кваліфікованих кадрів, залучення потенційних інвесторів, розширення можливостей кооперації та створення відповідних мереж, поліпшення патентного захисту, підвищення рівня інноваційної культури тощо.

Наведені та класифіковані основні проблеми технічного оснащення НПУ та шляхи їх розв'язання доцільно враховувати під час планування розвитку СТТЗ для потреб НПУ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колтаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
2. Яковлев Г.С. Аппарат управления: принципы организации: учебник. Москва: Юрид. лит., 1974. 230 с.
3. Бандурка О.М. Управління в органах внутрішніх справ: підручник. Харків: Ун-т внутр. справ, 1998. 480 с.
4. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень: наукове видання. Київ: УАДУ, 2000. 328 с.
5. Чумаченко Н.Г., Чумаченко Н.Г., Данилов. Д.Д. Экономические методы управления: учебник. Киев: 1988. 296 с.
6. Богущий, В.В., Писаренко Н.Б., Гаращук и др. Административное право Украины: учебник. Харьков: Битяк Ю. П., 2003. 576 с.
7. Ващенко К.П., Сурмін О.Ю., Бакуменко В.Д. та ін. Державне управління: підручник. Київ: Ковбасюк Ю.В., 2012. Т. 1. 564 с.
8. Про Національну поліцію: Закон України за станом на 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015, № 40–41.
9. Руколайніна І.Є. Окремі проблеми матеріально-технічного та фінансового забезпечення діяльності ОВС України. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2010. № 2. С.437–439. URI: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення 12.02.2019).
10. Суббот А.І. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення правоохоронних органів як складові їх безпечної діяльності. Віче: електрон. наук. фахове вид. 2012. № 24. URI: <http://nbuv.gov.ua> (дата звернення 12.02.2019).
11. Стратегія національної безпеки України: затверджена Указом Президента України № 105/2007 від 12 лютого 2007 р. (у редакції Указу Президента України № 389/2012 від 8 червня 2012 р.). URI: <http://document.ua/pro-rishennja-radi-nacionalnoyi-bezpeki> (дата звернення 13.02.2019).

REFERENCES

1. Kolpakov V.K., Kuzmenko O.V. (2003). Administratyvne pravo Ukrainy: pidruchnyk "Administrative Law of Ukraine: Textbook". Kyiv: Yurinkom Inter. 544 p. [in Ukrainian].
2. Yakovlev G.S. (1974) Apparat upravleniya: printsipy organizatsii. "The management apparatus: principles of organization". M.: Jurid. lit. 230 p. [in Russian].
3. Bandurka O.M. (1998). Upravlinnia v orhanakh vnutrishnikh sprav: pidruchnyk. "Office in the internal affairs bodies: textbook". Kharkiv: Un-t of Internal Affairs. 480 p. [in Ukrainian].
4. Bakumenko V.D. (2000). Formuvannia derzhavno-upravlinskykh rishen "Formation of state-management decisions". Kyiv: UADU. 328 p. [in Ukrainian].
5. Chumachenko N.G., Danilov D.D. (1988). Ekonomicheskiye metody upravleniia. "Economic Management Methods". Kyiv: Textbook. Dumka. 296 p. [in Russian].

6. *Bogutsky V.V., Pysarenko N.B., Garashchuk and others*(2003). *Administrativnoye pravo Ukrainy ucheb. dlya stud. vyssh. ucheb. zavedeniy yurid. spets.* “Administrative law of Ukraine: studies. for stud. higher studies. institutions legal. Specialist” by ed. Yu.P. Bityak. Kharkov. 2003. 576 p. [in Russian].

7. *Vaschenko K.O., Surmin Yu.P., Bakumenko V.D. and others*(2012). *Derzhavne upravlinnia: pid-ruchnyk: u 2 t.* “Public administration: textbook: in 2 vol.”. Kyiv, Kovbasiuk Yu.V. 2012. T.1, 564 p. [in Ukrainian].

8. Pro Natsionalnu politsiiu: Zakon Ukrainy vid 2 lyp. 2015 r. “About the National Police: Law of Ukraine” dated July 2, 2015. No. 580-VIII. IVR , No. 40-41 [in Ukrainian].

9. *Rukolainina I.Ye.* (2010) *Okremi problemy materialno-tekhnichnoho ta finansovoho zabezpechennia diyalnosti OVS Ukrainy.* “Some problems of logistical and financial support of the activity of the ATS of Ukraine” I. E. Rukolainina. Law of the forum. No. 2. P. 437–439 [in Ukrainian].

10. *Subbot A.I.* (2012). *Finansove ta materialno-tekhnichne zabezpechennia pravookhoronnykh orhaniv yak skladovi yikh bezpechnoi diialnosti.* “Financial and logistical support of law enforcement bodies as part of their safe activity” AI Saturday. Veche. No. 24. P. 16–18. Mode of access: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2012_24_8 (date of application: 12.02.2019). [in Ukrainian].

11. *Stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy: zatverdzhena Ukazom Prezydenta Ukrainy № 105/2007 vid 12 liutoho 2007 r.* “Strategy of National Security of Ukraine: approved by the Decree of the President of Ukraine No. 105/2007 dated February 12, 2007” (as amended by the Decree of the President of Ukraine No. 389/2012 dated June 8, 2012): <http://document.ua/pro-rishennja-radi-nacionalnoyi-bezpeki> (date of application: 13.02.2019). [in Ukrainian].

UDC 629.369

A.V. Huliaiev,

Candidate of Technical Sciences, Senior Research Associate, Chief Researcher, State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-4965-8677,

O.V. Dykykh,

Head of the Department, State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-3511-3350,

M.V. Kysil,

Leading Researcher, State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0001-7896-4959

TECHNICAL SUPPORT OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE AND THE WAYS OF ITS IMPROVEMENT IN MODERN CONDITIONS

The article deals with the organization and implementation of technical equipment of the National Police of Ukraine in modern conditions. The main problems that have arisen at present are identified and need to be solved. One of the principal ways of maintaining the necessary level of ensuring the protection of human rights and freedoms, combating crime, maintaining public order and public safety in Ukraine is the technical equipment of the National Police of Ukraine with modern models of special equipment and vehicles using the unique innovative potential of the industrial complex of Ukraine. Effective use of developments in the field of creation of special and specialized equipment and vehicles for the technical equipment of the National Police of Ukraine is possible only with targeted state support and the introduction of incentive mechanisms, including: an adequate state budget, the provision of concessional loans, tax incentives, customs privileges, etc.

Among the necessary conditions for effective industrial use of scientists in the field of creating special and specialized equipment and vehicles is also providing training of qualified personnel, attracting potential investors, expanding cooperation opportunities and creating appropriate networks, improving patent protection, increasing the level of innovative culture and the like.

Given and classified the main problems of technical support of the National Police of Ukraine and ways to solve them, it is advisable to take into account when forming a strategy for the development of special vehicles.

Based on the analysis of the technical support of the National Police of Ukraine in modern conditions and the existing scientific and methodological apparatus, it is reasonable organizational and technical recommendations aimed at improving its effectiveness.

Keywords: technical support, National Police of Ukraine, samples of special equipment and vehicles.

Отримано 28.03.2019

Рецензент Марченко О.С., к.т.н.